

GRANICA POLSKO-BIAŁORUSKA

NIE PONOŚ ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA BEZPRAWNE ROZKAZY SWOICH PRZEŁOŻONYCH

Sądy mówią jasno: pushbacki na granicy są nielegalne

Polskie sądy w co najmniej 8 sprawach stwierdziły, że obecny sposób zawracania cudzoziemców do Białorusi, nawet jeśli przekroczyli oni granicę polsko-białoruską w sposób nieuregulowany, jest niezgodny z prawem: z polską Konstytucją, prawem międzynarodowym i prawem Unii Europejskiej. Co więcej, w sądach polskich, jak i przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka toczy się więcej podobnych spraw.

Wyroki nie pozostawiają wątpliwości, że zawrótanie kogokolwiek do Białorusi bez zbadania jego indywidualnej sytuacji i bez przeprowadzenia przewidzianych prawem procedur (postępowania o zobowiązanie do powrotu lub o udzielenie ochrony międzynarodowej) jest niezgodne z prawem.

Czy grozi Ci odpowiedzialność karna za wykonanie rozkazu niezgodnego z prawem?

Zawrótanie cudzoziemca poza granice Polski, bez dokładnego zbadania jego sytuacji i wszczęcia wobec niego przewidzianych prawem procedur może zostać uznane za przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków.

Zgodnie z art. 231 Kodeksu karnego funkcjonariusz publiczny, który przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do 3 lat.

Dotyczy to również sytuacji, gdy funkcjonariusz działa nieumyślnie (w takiej sytuacji zagrożony jest karą pozbawienia wolności do 2 lat).

WSA w Warszawie (IV SA/Wa 471/22):

Konieczne jest zachowanie równowagi pomiędzy ochroną granic a przestrzeganiem podstawowych praw cudzoziemców. Nawet nielegalne przekroczenie granicy nie może wyłączać stosowania zasady non-refoulement, która zabrania zawracania cudzoziemców do państw, w których grozi im niebezpieczeństwo.

Jeżeli w trakcie zawracania danej osoby do Białorusi, zostanie narażone jej życie lub zdrowie, odpowiedzialność karna może wynikać ponadto z art. 160 Kodeksu karnego („kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”).

Inne przestępstwa, które mogą zostać popełnione w toku prowadzenia niezgodnych z prawem push-backów, to np. spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu zawracanej osoby (art. 156 k.k.), znęcanie się nad osobą pozbawioną wolności (art. 247 k.k.), nieudzielenie pomocy (art. 162 k.k.), porzucenie osoby małoletniej bądź nieporadnej (art. 210 k.k.), czy też bezprawne pozbawienie wolności (art. 189 k.k.)

Ważne: powołanie się na "wykonywanie rozkazu" wydanego przez przełożonego nie wystarczy by uwolnić się od odpowiedzialności. Jeżeli funkcjonariusz chciał lub godził się na wykonanie polecenia będącego popełnieniem przestępstwa będzie mógł odpowiadać karnie. Dowódca może ponosić odpowiedzialność za wydanie tego rozkazu.

Co zrobić, jeżeli rozkaz, który otrzymałeś jest niezgodny z prawem?

Jeśli otrzymałeś rozkaz zawrócenia cudzoziemca do Białorusi:

- bez przeprowadzenia wobec niego odpowiednich procedur (postępowania o zobowiązanie do powrotu lub udzielenie ochrony międzynarodowej),
- bez zbadania jego indywidualnej sytuacji, albo
- z narażeniem jego życia lub zdrowia

wykonując ten rozkaz łamiesz prawo!

Zgodnie z art. 63 ustawy o Straży Granicznej każdy funkcjonariusz jest zobowiązany odmówić wykonania rozkazu, jeżeli łączyłoby się to z popełnieniem przestępstwa.

O takiej odmowie musisz zameldować pisemnie Komendantowi Głównemu SG z pominięciem zwykłej drogi służbowej. **Wyślij pisemną odmowę wykonania rozkazu na adres: Komenda Główna Straży Granicznej al. Niepodległości 100, 02-514 Warszawa.**

Pomoc prawna

HELŚIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

Helsińska Fundacja Praw Człowieka udzieli pomocy prawnej funkcjonariuszom, których spotkają negatywne konsekwencje służbowe z powodu odmowy wykonania niezgodnego z prawem rozkazu.

Napisz na adres: hfhr@hfhr.pl, skontaktuje się z Tobą nasz prawnik. Pomoc jest całkowicie bezpłatna. Więcej informacji w poradniku (kod QR)

POBIERZ PORADNIK